

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. v. De duob[us] naturalib[us] affectib[us] sc[ilicet] amore iusti & amore
c[om]modi: & de seq[ue]la eoru[m] amore s[ilicet] libertat[is] / & amore
d[omi]nandi: & de c[om]p[ar]atione cesaris & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

rum q̄ in probando exultant gaudio/cognoscent/si diligenter se
 natus/consultum quo confidio gratie acte sunt/legere non fasti-
 dierint. Subnectit hinc aggregentinum gilliam quem p̄pe mo-
 dum ipsius liberalitatis precordia cōstat habuisse. Erat opibus
 excellēs: sed etiam animo multo q̄ diuitiis locupletior. Sēperq̄
 in eroganda potius q̄ corripienda pecunia occupat⁹: adeo vt do-
 mus eius quasi quedam munificentie officina crederetur. Illinc
 enim publicis vsibus apta monumenta extruebātur. Illinc gra-
 ta publicis oculis spectacula edebantur. Illinc epularum magni-
 fici apparatus/labentiq̄ annone subsidia oriebantur. Et cū hec
 vniuersis priuatim alimenta inopia laborantibus/dotes virgi-
 nibus paupertate pressis subsidia detrimetorū/ī cursu quassatis
 solatia erogabānt. Hospites quoq̄ tū vrbānis penatibus:tū etiā
 rusticis tectis/benignissime excepti/variis muneribus honora-
 ti dimittebant. Quodā vero tēpore quingentos simul gelensū
 equites vi tempestatis in possessiones suas cōpulsos/aluit ac ve-
 stiuit. Quid multa? Nō mortalem aliquē: sed propicie fortune
 benignuz esse diceres sinum. Ergo quod gillias possidebat: oīm
 quasi cōmune patrimoniū erat/pro cuius salute & incrementis:
 tū agrigentina ciuitas:tū etiā vicine regiones/tum loca e cōtra-
 ria parte sint archas habentia inexorabilib⁹ claustris obseratas
 nonne prestantiorem aliquanto existimes illā impensam q̄ hāc
 custodiam? Deniq̄ quicquid sapientia disponit approbat. Qd
 temeritas presumit: vere laudis fructum nequaq̄ assequitur.

Gillie aggre-
 gētini cōmen-
 dationes in li-
 beralitate pu-
 blica ⁊ puata.

C De duobus naturalibus affectib⁹ scilicet amore iusti & amo-
 re commodi & de sequela corū amore scilicet libertatis & amo-
 re dñandi & de comparatione cesaris & cathonis: & de alexan-
 dro aristotele: augusto & platone & de his qui via deuia ad glo-
 riam pergunt. Capitulum. V.

Vos quidem affectus in homie ab initio extitisse/ sa-
 cre scripture designat auctoritas/appetitū. s. iusti & cō-
 modi appetitū. Quorū alter ī volūtate/alter in neces-
 sitate cōsistit/ & q̄to appetit⁹ iusti qui in voluntate est
 amplius crescit: & tanto melior est & dignus beatitudine am-
 pliori. Nam nimis velle quod iustum est nemo potest: nisi for-
 te quis queat/iustus esse nimium/aut beatus. Porro si appetit⁹
 commodi mensuram necessitatis excedat/vergit ad culpam: &
 cupiditatis conscius vitiorum sibi parat originem. Alter ex-
 go istorum quoniam militat charitati querit que dei sunt: Al

Polícratíci de Curialiū nugis.

ter in propria vtilitate versatur: postponens que dei sunt aut pximorum. Ab hoc duplici fonte mores oriuntur. Recte quidē: si faciat quis alii quod sibi vult fieri: & ab eo abstineat alii inferendo quod sibi ab alio nollet irrogari. Distorti vero: si quis alii ledat vel non profit/cum possit: que quidem, vtrinq; multipliciter fiunt. A priore quidem amor libertatis: amor patrie & tandem extraneorū amor. Nā libertatē nō amare non potest: q se ipsum & patriā amat: & in gradu suo extraneum/quicūq; sincere charitate diligit pximū. Siquidem in eo consistit charitas ordinata. Ab altero vero cupiditas dominationis procedit: & laudis/& glorie: & adeo inualescit: vt ex opinione multorū res tamen parū considerate examinantū virtutibus connumeret. Nā qui rectum sapiunt/hoc vitiis maioribus aggregant: licet ei ab imperitis qui tamen sapientū nomine censentur virtutes subeē videantur. Vnde & veteres primiq; romani prout eorū docet & cōmendat hystoria laudis auidi pecunie liberales erāt. Ingētem gloriā appetebant: diuitiis spretis & honestatē quātelibet vtilitati preferebāt. Hāc quidē gloriā ardentissime dilexerunt: eo totam vitā referētes & mortem. Ceteras cupiditates huius vnus vigēte cupiditate presserūt. Ipā deniq; patriam suā qm seruire videbatur in gloriā: dominari nō atq; impare gloriosū: prius omni studio liberā: deinde dominam esse concupierunt. Prius enim pro libertate: deinde pro dñio certatū est. fuerūt tñ quibus iustitia quantum gentili dabatur sufficebat/cupiditate deducta. Aliis nil satis erat: sed sub imagine magnanimitatis/vel impossibilia presumētes/laudem maximā consequebant & gloriā. Longe igitur virtus cathonis veritati videtur ppingor fuisse q̄ cesaris. Quod ex ipā sententia eius facillime liquebit. Nolite (inquit) existimare maiores nostros armis rempublicā ex parua magnam fecisse. Si ita esset/multo pulcherrimā eam nos haberem⁹ nunc. Quippe sociorū atq; ciuiū: p̄terea armorū atq; equorum maior copia nobis q̄ illis est. Sed alia fuere que illos viros magnos fecerūt: que nobis nulla sunt: domi industria: foris iustū impiū: animus in consulendo liber: neq; delicto: neq; libidini obnoxius/pro his nos habemus luxuriam atq; auariciā publice egestatē: priuatam opulentiā. Laudamus diuitias: seqmur inertiam. Inter bonos & malos discrimen nullum/oīa virtutis premia ambitio possidet. Neq; murū/vbi vos separatim sibi quisq; p̄silia capitis/vbi domi voluptatibus/hic pecunie aut gratie seruitis. Eo fit vt impetus fiat in vacuam rempublicam.

Verba catho-
nis de bonis
mouibus anti-
quorū romano-
rū/et de corru-
ptione eorum
moriū p̄ poste-
ros.

Paucorū igitur virt⁹ ad gloriam/honorem/imperiū/via vera est: id est ipsa virtute nitentiū etiā a cathone laudata est. Hinc erat domi industria/quā cōmemorat catho/vt erariū esset opulētum: tenues res priuate: vnde corruptis moribus: vitiū e contrario posuit publice egestatē: priuatim opulētiam. Ipse tulus hoc dissimulare nō potuit in eisdē libris quos de republica scripsit: vbi loquitur de instituēdo principe ciuitatis: quē dicit alendum esse gloria/& cōsequenter cōmemorat maiores suos multa mira atq; p̄clara glorie cupiditate fecisse. Huic ergo vitio nō solū resistebant: verū etiā id excitandū & accēdendū esse censebant: putātes hoc reipublice expedire. In libris quoq; philosophie idem Tulus hāc intulit vniuersalē/generalēq; sententiā. Honos alit artes/& gloria accendūtur omēs ad studia/iacentq; ea semper que apud quosq; improbantur. Huic ergo cupiditate melius est resistere sine dubitatione q̄ cedere. Vt enī ait beat⁹ Augustin⁹ in libro de ciuitate dei. Tāto quisq; deo est similior/quāto & ab imundicia hac mūdior. Que in hac vita/et si funditus nō eradicat̄ ex corde quia beatos & pficiētes aīos tētare nō cessat: saltē cupiditas glorie superet dilectione iustitie: nā sanī⁹ videt/qui & amorē laudis vitiū esse cognoscit. Nec soli⁹ id augustini sed etiā gentiliū sentētia est: gloriā hanc nil aliud esse q̄ vētosi quodāmodo spūs tumorē fumo similitū. Nā et funus oculorū obtundit aciem: et quo magis ascendit citius deficit: & quo magis deiicit̄ amplius solidat̄. Cū enī ad excelsa puenerit euanescit. Recte quidē/eo q̄ a principe totius vanitatis traxit originē. Nimio sui capiuntur amore qui dū nubes & inania captant: et nescio quid in manu solidū apprehēdere moliant̄/obliscuntur sui/cū tamen nil aliud q̄ se oculis p̄tueātur iniquis. Nolunt enī apprehēdere qd̄ sunt: et illud ad emendationē vero iudicio intueri: sed fantasticas dūtaxat vane opinionis sequuntur umbras. Siquidē alios spernūt pre se & aspirant ad ipossibilia: de fallaci rerū imagine presumētes. Sic Narcisus in fabulis dū vana sui imagine capitur: abit in florē/& dū seipsum imprudēter aspicit flos sine fructu pueriliter euanescit. Multorū quoq; fuit opinio/& eorū qui in veteri philosophia pre ceteris floruerunt Alexandrū & aristotelem a numinib⁹ esse progenitos eo q̄ in oībus propriā gloriā querebant. Platonē quoq; propter diuinā quodāmodo qua eminebat sapientiā et augustum propter potentiam/fortunamq; tranquillam a diis traxisse originem tradiderunt. Et quidem in cōtrarium rectius collegissent eos/aut

Tulus de re publica.

Augustinus:

Fumi pprietates.

Nō fabulam narcisi q̄ abijt in florē & post flos decidit sine fructu. de hoc ouid. met. De alexandro & aristotele. De platone. De augusto.

Polícratici de Curialiū nugis.

ps. xxv.

Alexātri ver
bū q̄ se miserū
dixit q̄ nōcū
vno potit' est
mundo.

De paufania
q̄ philippū oc
cidit vt clarus
subito fieret.

Hō q̄ ppter
iustitiā obmis
sam excufatur
aliquahter ma
lū in obmittē
tem pmissum.
De eo q̄ tēplū
dyane ephesi
ne incēdere vo
luit vt in orbe
famosus habe
retur.

diuini non esse generis/aut deorum filios eē degeneres: nisi q̄a
dii gentium demonia sunt/& incubi/demonēs vanitatis & ma
licie sue/certa iudicia: si quem tamen gignunt relinquunt in so
bole. Nam & verus dei filius deus homo propriam non querit
gloriam in omnibus que gloriose fiunt ab eo /sed patris: eoq; il
lustratur gloria ampliori q̄ ad eum ex quo sunt omnia bonorū
operum gloriam refert. Sic & vere sapiēs omnis: vere potens:
& vere bonus: ad vnicum bonorū omnium fontem sua omnia
laudabilia refert summā scilicet creatricem & indiuiduā trinita
tem. Alexandri pectus: laudis infatiabile qui anatarso comiti
suo/ex auctoritate democriti p̄ceptoris innumerabiles mūdos
esse referenti. Heu me (iquit) miserū q̄ nec vno quidē adhuc po
titus sum. Plane miser dignusq; miseria: cuius virtutes omnes
absorbuerat laudis infatiata & infatiabilis fames vna. Insultāt
ei tragedie antiquorū eo q̄ angusta homini possessio fuit: que
deorū omnium domicilio sufficit. Sed tamen licet appetit' glo
rie semper videatur in culpa: eorum error perniciosior est: q̄ vel
sceleribus innotescere magni duxerūt. Pausanias cum hermos
clea percunctatus esset: quonā mō subito clarus posset euadere:
atq; is respōdisset: si occidisset aliquem virū illustrem: futurum
vt in gloriam eius idipm redundaret: cōtinuo philippū intere
mit. Et quidem quod petierat assecutus est. Nam & se parrici
dio notum posteris reddidit: & celebri supplicio patibuli cui af
fixus est corona aurea q̄ mirtalis que & olimpias dicta est capi
ti eius pendentis imposuerit: nullum dante solatium. In vindi
ctam tamen pudicitie per iniuriam prostitute philippo non pu
niente: sed deridente iniuriam potest auctore trogo aliquaten'
crimen sacrilegii excusari. Inuentus est qui dyane ephesine tē
plum vellet incendere: vt pulcherrimo opere consumpto nomē
eius per totum terrarum orbem diffunderetur: furoremq; suum
detexit impositus eculeo: & nisi theopompi magne faciēdie in
genium eum suis comprehendisset hystoriis: bene consuluerāt
ephesii communi decreto statuentes: vt teterrimi hominis me
moria aboleretur silentio. Simili quidem videntur gloriam af
fectare immo maiore insania: qui non ephesine dyane templū
religiosis moribus excidendum sed templum spiritus sancti ho
mines totos: animas scilicet & corpora: vt per hoc hominibus
innotescant: luxurie vastant incendiis. Nam ab eo laudem ap
petunt: & plerūq; assequuntur honorem. vñ equius fuerat igno
miniam sustinere & penam.